

סוערת מלחמת המשפחות היריבות. על כיה"גיה, אפיפיוויה החסודים והמושחתים, אמניה, שודדיה, גיבוריה, עשרה ועניה, היתה תמיד זירה מושכת מאין כמוה לסופרים המחפשים ארץ יפה לעלילות"אהבה שלוחות יצר, שבה דת ופוליטיקה ונשים מעורבים זה בזה לחומר" גלם היסטורי מיוחד"במינו. באיטליה זו של שלהי ימי"הביניים ושל הרנסנס אין לבו של האדם למלא אחר משאלות רצונו ותאוותיו כשהיא בועט בכל הכבלים שהקאתוליות החד מורה כבלתו בהם. קשה שלא ללכת שבי אחר הקסם המרתק, הדימוני כמעט, שבעלילות ההיסטוריה של איטליה זו כפי שהן משתקפות בארבעה הסיפורים על סטנדל. כרבים לפניו ולאחריו שהה סטנדל באיטליה זו שלאחר מפלת נפוליאון, אותה עת ממש ששהו בה סופרים מהוללים, בעיקר אנגליים וגרמניים השייכים ל"זרם" הרומנטי, שמצאו בה ארץ של שמש, יין וחושניות. ה"רשומות" של סטנדל נותנות ביטוי נהדר לאותה אווירה החוסה של טראגיות ויצרים מתפרצים. הסופר ממלא כאן תפקיד של קורא בכרוניקות עירוניות או אחרות ומביא מתוכן לדפוס תמצית של מעשה ושל משחק הגותן הקדמה היסטורית קצרה הבאה לסכם ולפרש את המאירעות ואת רוח התקווה לקורא הזר לה.

ארבעת הסיפורים הם סיפורי אהבה בלתי אפשרית או בלתי־רצויה המביאה בסופה למות רבים ולמיתם של הגאהבים עצמם: אהבה, בגידה, רצח, בצע"כסף ורדיפת־שררה הם רכיביו של כל מעשה. טירוף האהבה הוא עובדה שאין צורך ואין תועלת להסבירה. היא מגנט רב־עצמה המצוי בנפש הגיבורים, רודה במעשיהם ומכוון אותם ללא יכולת לח מוק מעצמתו. תרגומו של אברבאיה המנוח משובח כתמיד, ובכל זאת אפשר להטיל ספק אם אכן "הרשומות האיטלקיות" מיועדות לקהל קוראים רחב עד שהיה מקום להוציאן ב"ספריה לעם" דווקא.

מתאספים עכשיו באפקים, אך האם יש בהם כדי להבהיל את מוסקבה? מוסקבה יכיר כתי להישרף, אך מוסקבה, כאותה ציפור אגדית, ציפור־החול, שוב תקום לתחייה מן האפר ותהיה יפה יותר וחזקה יותר. אני בת מוסקבה! מוסקבה בשבילי כמו אמי הורחי. יש שהיא קנטרנית, מחמירה, תובענית, אך תמיד היתה ותהיה אמה אהובה..."

כעבור זמן רב מגיעה ידיעה ראשונה מאבא. כ"מסוכן לחברה" הוא גידון לחמש שנות מאסר ועבודה. לאחר שלפני המשפט כבר ישב למעלה משנתיים. לשם "חינוך ותיקון עצמו" הוא עובד כפועל בסלילת כביש, בבנין גשרים. אך הבת שומרת לו אמונים, אינה מתנכרת. היא אהבת את מולדתה ואהבת את אביה כאחד.

גינה לא התעמקה הרבה בשאלת העימות בין אשמת אביה לבין צדקתו של סטאלין. אילו התעמקה היתה חייבת להכריע בצדו של מי האמת ובכך היתה מזעזעת את עולמה ואת אמונתה עד היסוד. לזכותה יש לומר שבתנאי משטרו של סטאלין היתה נערה זקוקה לאומץ רב כדי שלא להתנכר לאביה.

עם פלישת הגרמנים לרוסיה נדהמה גינה לשמע המפלוגות הגדולות של הצבא האדום. "בחזית משהו שלא ישוער—הפאסיסטים חד"רו אלינו כחדור הסכין בחמאה... על שפתי כל האנשים שאלות של מבוכה: הייתכן כי אנו חלשים כל־כך?" הנערה בת התשע־עשרה התגייסה לפרטיונים, ובדצמבר 1941 נפלה למען מולדתה הסוציאליסטית.

יומנה של גינה קוסטרנינה מעיד על כשרון ספרותי ויכולת למסור ולהביע חוויות פנימיות, כולל נפתולי אהבה ראשונה בתקופה של סער ומרי. עם זאת, עיקר השיבוך חו תעודית, מטבע־הדברים.

אם המנזר

* סטנדל: אם המנזר; תרגום: חיים אברבאיה; עם עובד / ספריה לעם, 1970; 182 עמ'.

איטליה של תקופת הרנסנס, זו המפוצלת למלכויות ולערים רבות. שאף בתוכן פנימה עמ'.